

Asia: VN/11745/2019

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi ympäristövahinkorahastosta

Lausunnonantajan lausunto

Luku 1 Asian tausta ja valmistelu

-

Luku 2 Nykytila ja sen arviointi

Ympäristövahinkojen torjunnan strategiassa Suomi määritetään johtavaksi Itämeren alueen ympäristövahinkojen torjuntaosaajaksi ja suunnannäyttäjäksi, joka panostaa pitkäjänteisesti ympäristövahinkojen ennaltaehkäisyyn sekä torjuntavalmiuden kehittämiseen ja ylläpitoon. Jos käytettävissä oleva rahoitus vähenee, ei kansallisiin sitoumuksiin, toimintaympäristön muutoksiin ja toimialakohtaisiin suorituskykyvaatimuksiin kyetä vastaamaan riittävän määrätietoisesti.

Öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjuntavastuiden siirryttyä sisäministeriön hallinnonalalle öljyntorjunta on pelastuslain (379/2011) mukaista pelastustoimintaa. Pelastuslaitokset huolehtivat torjuntavalmiutensa hankkimisesta ja sen ylläpidosta sekä vastaavat torjunnan johtamisesta omalla alueellaan mukaan lukien rannikko ja saaristo. Nykyjärjestelyin ja ennen öljysuojamaksun kantamisen keskeyttämistä, on pelastustoiminnan rahoitus järjestetty torjuntavalmiutta tehokkaasti tuottavalla tavalla. Viime vuosikymmenen jälkipuoliskolla pelastuslaitoksille on korvattu kalustoa 5–10 miljoonaa euroa vuodessa ja ylläpitoa 3–4 miljoonaa euroa vuodessa, mikä antaa kuvaa pelastuslaitosten keskeisestä roolista torjuntatyössä sekä siihen varautumisessa. Mikäli rahoitustaso laskee, on sillä nopeasti vakavia vaikutuksia torjuntavalmiuteen.

Vaikka öljysuojarahaston rooli öljyvahinkojen torjunnan ensisijaisena rahoittajana loppuu, voidaan öljyntorjunnan investointien avustamiseen kuitenkin jatkossa myöntää pelastustoimelle harkinnanvaraista avustusta perustettavasta ympäristövahinkorahastosta valtion talousarviosta siirrettävien määrärahojen rajoissa. Tämä täydentäväksi tarkoitettu harkinnanvarainen rahoitusmahdollisuus on tärkeä elementti pelastustoimen ympäristövahinkojen torjunnan kalustohankintojen mahdollistamisessa. On syytä varmistaa, että torjuntavalmiuden ylläpitoon tai investointeihin osoitetulla rahoituksella ei ole kielteisiä vaikutuksia pelastustoimen muuhun rahoitukseen.

Luku 3 Esityksen tavoitteet

-

Luku 4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

-

Luku 5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

-

Luku 8 Lakia alemman asteinen sääntely

-

Luku 10 Toimeenpano ja seuranta

Pelastustoimi siirtyy vuoden 2023 alusta hyvinvointialueiden hoidettavaksi. Vuodesta 2023 öljyntorjunnan täysimääräinen rahoitus, kuten myös öljyvahinkojen torjuntavalmiuden ylläpidon pääasiallinen rahoituksen on määrä tulla hyvinvointialueen talousarviosta. Pelastustoimen öljyvahinkojen torjuntavalmiuden hankinta- ja ylläpitokustannukset rahoitetaan yleiskatteisesti. Tällä hetkellä monen hyvinvointialueen rahoituksen suunta ja investointimahdollisuudet näyttävät huolestuttavan heikoilta. Hyvinvointialueen heikko rahoitusasema vaikuttaa suoraan pelastustoimen talouteen sekä palveluihin ja siten öljyvahinkojen torjunnan valmiuteen ja suorituskykyyn. Näin merkittävien rahoitusta koskevien muutosten vuoksi on välttämätöntä järjestää lainsäädäntömuutoksen vaikutusten seuranta, joka arvioi pelastustoimen torjuntavalmiuden kehitystä nykytilanteeseen verrattuna sekä suhteutettuna arvioon riskitasojen muutoksesta.

Pelastuslaitokset säilyvät keskeisiä toimijoina ympäristövahinkorahastosta toiminnassa. Pelastustoimen merkittävä rooli tulee ottaa huomioon ympäristövahinkorahaston hallituksen kokoonpanossa.

Luku 12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

-

Lakiehdotus säännöskohtaisine perusteluineen

1 luku Yleiset säännökset (1–5 §)

-

2 luku Ympäristövahinkomaksu (6–12 §)

-

3 luku Korvaukset ja avustukset (13–23 §)

-

4 luku Ympäristövahinkorahaston hallinto ja talous (24–31 §)

-

5 luku Oikaisumenettely ja muutoksenhaku (32–34 §)

-

6 luku Erinäiset säännökset (35–36 §)

-

7 luku Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset (37–40 §)

-

Muita huomioita esityksestä

Muut kommentit esityksestä

-

Tervo Vesa-Pekka
Pelastuslaitosten kumppanuusverkosto - Pelastuslaitosten yhteinen
lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi
ympäristövahinkorahastosta